

УДК 343.97

О. В. ЛІТВИНОВА,*кандидат юридичних наук,**старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії**з проблем профілактики правопорушень та взаємодії з населенням**навчально-наукового інституту підготовки фахівців кримінальної міліції**Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПРОФІЛАКТИКА СЛІДЧИМ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ

Розглянуто функції та компетенцію слідчого щодо профілактики правопорушень під час розслідування кримінальної справи. Особливу увагу приділено документу, який складається слідчим за результатами виявлення причин та умов вчинення злочинів. Висвітлено основні недоліки в роботі слідчих щодо профілактики правопорушень.

Одним із основних напрямів у сфері боротьби зі злочинністю є розроблення та застосування заходів щодо запобігання їй. Правову основу запобігання злочинам становлять норми різних галузей права. Відповідні положення, що стосуються запобіжної діяльності, містяться в низці міжнародних правових актів: Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про цивільні і політичні права, Кодексі поведіння посадових осіб з підтримання правопорядку, Декларації основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживань владою тощо. Правові основи профілактики злочинів містяться у відповідних нормах Кримінально-процесуального кодексу України, законах України «Про оперативну-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про судову експертизу» та інших нормативно-правових актах.

Одним із суб'єктів профілактичної діяльності є слідчий як орган, що в процесі розслідування вже вчиненого злочину живає заходи, спрямовані на запобігання вчиненню інших аналогічних злочинів. Така діяльність здійснюється слідчим шляхом виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню злочину, та шляхом вжиття заходів, спрямованих на їх усунення.

Питання профілактичної діяльності слідчого, з'ясування правової природи такої діяльності неодноразово привертало увагу науковців. Особлими аспектами таких питань займалися такі вчені, як О. Є. Омельченко, Д. П. Письменний, С. М. Зеленський, П. Д. Біленчук тощо.

Незважаючи на наукову розробленість даного питання, практика здійснення профілактичної діяльності при розслідуванні кримінальної справи свідчить, що така діяльність не завжди здійснюється у повній відповідності до закону. Відсутня єдина позиція щодо правової

природи діяльності слідчого щодо профілактики під час розслідування конкретної кримінальної справи, межі його діяльності також є предметом наукових дискусій. Це обумовлює актуальність питань, пов'язаних із профілактичною діяльністю слідчого під час розслідування кримінальної справи.

Очевидно, що своєчасне виявлення й усунення причин та умов, які сприяють учиненню злочину, не тільки має правове значення, але й спричиняє позитивний психологічний вплив, демонструючи прагнення і здатність осіб, які здійснюють кримінальне переслідування, всебічно, повно та об'єктивно встановити всі обставини вчинення злочину, у тому числі його причини та умови. Необхідно також відзначити соціальне значення запобіжної діяльності, оскільки виявлені та усунуті причини й умови, що сприяють учиненню злочину, не можуть сприяти аналогічному або іншому злочинному діянням [1].

Однією із найважливіших стадій діяльності із запобігання злочинності є стадія виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню тих чи інших злочинів. Як свідчить правозастосовна практика, найбільш ефективним та результативним є виявлення причин та умов, що сприяють учиненню окремих злочинів, яке відбувається на етапі їх розслідування.

Відповідно до ст. 23 Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПК України) слідчий у ході розслідування кримінальної справи зобов'язаний виявити причини і умови, що сприяли вчиненню злочину. Після цього він вносить до відповідного державного органу, громадської організації або службової особи подання про вжиття заходів для їх усунення (ст. 23-1 КПК України) [2].

На жаль, практика застосування статей 23 та 23-1 КПК України свідчить про те, що

в більшості випадків подання слідчими вносяться лише у кримінальних справах, які направляються до суду з обвинувальним висновком. У всіх інших справах, у яких не встановлено особу або які закриваються слідчими чи направляються в суд для закриття, а також у справах, зупинених провадженням, зазначені подання вносяться вкрай рідко. Аналіз подань щодо усунення причин та умов, які сприяли вчиненню злочинів, дає змогу зробити висновок про переважно формальний підхід слідчих до таких документів та такої діяльності.

Вжиття слідчим заходів щодо усунення причин та умов, які сприяли вчиненню злочину, є за своєю природою профілактичною діяльністю. Профілактика злочинності вважається одним з головних завдань органів дізнання та досудового слідства [3]. Стаття 23 Кримінально-процесуального кодексу України зобов'язує орган дізнання, слідчого, прокурора під час проведення досудового слідства обов'язково виявити причини і умови, які сприяли вчиненню злочину. Після встановлення цих причин і умов слідчий у разі необхідності повинен скласти подання в порядку ст. 23-1 КПК України для усунення виявлених причин і умов, які сприяли вчиненню злочину. Проте слід зазначити, що процес виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину, має низку проблемних питань.

Зокрема, дискусійним є питання, чи входить виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину, до предмета доказування, інакше кажучи, питання про те, процесуальним чи не процесуальним шляхом повинні встановлюватися вказані обставини. Слід зазначити, що ще в радянській процесуальній літературі не було єдності поглядів стосовно характеру діяльності слідчого по виявленню причин та умов, які сприяли вчиненню злочинів. Деякі автори вважали, що причини та умови вчиненого злочину, як і інші обставини, що підлягають доказуванню у кримінальній справі, мають встановлюватися лише процесуальним шляхом [4; 5, с. 19–33].

На думку інших авторів, причини і умови вчиненого злочину можуть встановлюватися як процесуальним, так і непроцесуальним шляхом [6].

Чинний КПК України у ст. 64 не називає причин та умов учинення злочину як обставини, що підлягають доказуванню у кримінальній справі. КПК Російської Федерації, наприклад, у ст. 73 визначає, що, поряд з обставинами, які належать до фактичної сторони злочину (час, місце, спосіб та інші обставини), також підля-

гають з'ясуванню ті обставини, які сприяли вчиненню злочину [7, с. 112].

Існує також питання, до яких меж слідчий повинен встановлювати причини та умови, що сприяли вчиненню злочину, і як визначити достатність цього встановлення, тоді як закон не містить визначення цих понять. Варто зазначити, що вказане питання має різне тлумачення в юридичній літературі. Прибічники однієї з точок зору вважають, що слідчі зобов'язані виявляти лише ті обставини, які обумовили злочин, що розслідується [8, с. 21]. Інші ж автори схиляються до того, що органи досудового слідства під час досудового розслідування злочину з'ясовують також обставини, які хоча і безпосередньо не пов'язані з даним злочинним діянням, але можуть сприяти вчиненню інших злочинів.

Також існує думка, що у кримінальній справі необхідно доказувати ті обставини, стосовно яких слідчий вживатиме заходів щодо їх усунення [8, с. 21].

У зв'язку з цим виникає питання: повинен слідчий з'ясовувати лише обставини, що сприяли вчиненню конкретного злочину, який він розслідує, чи й інші обставини, які не були причиною цього злочину, але можуть сприяти вчиненню інших злочинів?

При вирішенні цього питання необхідно виходити з того, що робота слідчого з виявлення причин та умов вчиненого злочину – це не ґрунтовне кримінологічне дослідження, проведене групою фахівців, а оперативне завдання органів попереднього слідства, яке вирішується в межах кримінальної справи. Така робота обмежена не лише строками попереднього слідства, а й завданнями досудової стадії кримінального судочинства.

Виявлення обставин, прямо не пов'язаних із причинами злочину, який розслідується, але які мають значення для успішної боротьби зі злочинністю, є завданням, що явно виходить за межі попереднього слідства за конкретною справою. Усе, що не стосується даного злочину, не входить до предмета доказування в даній справі [7, с. 112–113].

Як же встановити достатні межі причин та умов, що сприяли вчиненню злочину? Обов'язково слід дослідити коло обставин, які необхідно довести під час виявлення причин, що сприяли вчиненню злочину, а також коло обставин, які необхідно довести під час дослідження умов, які сприяли вчиненню злочину.

Можна сказати, що межі доказування причин та умов учиненого злочину у найбільш

загальному вигляді визначаються насамперед обставинами, які прийнято вважати причинами конкретного злочину. До них належать негативні якості особи та конкретна життєва ситуація, що передувала злочину. Крім того, до кола обставин діяльності слідчого у кримінологічному сенсі належать факти, які в момент виникнення на життєвому шляху обвинуваченого негативно вплинули на його моральну позицію [7, с. 113].

Узагальнюючи з'ясування природи умов та причин злочинів, можна сказати, що до умов, які сприяли вчиненню злочину, слід віднести фактори, у тому числі й недоліки в діяльності посадових осіб, підприємств, організацій, установ, завдяки яким особі було полегшено здійснення її злочинного наміру.

До причин, які сприяли вчиненню злочину, слід віднести комплекс обставин, до яких належать такі групи: 1) протиправні погляди, судження та світогляд особи, яка вчинила злочин; 2) обставини, що мали вирішальний вплив на формування протизаконних поглядів і вчинків; 3) конкретні ситуативні обставини повсякденного життя, які самі по собі у взаємодії з обставинами інших груп призвели до вчинення злочину.

На практиці діяльність слідчого щодо виявлення причин та умов, які сприяли вчиненню злочинів, являє собою творчий процес, що потребує від слідчого певних теоретичних знань і практичних навичок [7, с. 112].

Викладене вище дає змогу дійти висновку, що за своєю правовою природою дії слідчого щодо виявлення й усунення причин та умов вчинення злочинів мають кримінологічний характер, оскільки їх головна мета – профілактика злочинів та правопорушень і запобігання поширенню таких негативних явищ.

За наслідками виявлення причин та умов вчинення злочинів, слідчий готує подання.

Стаття 23-1 КПК України визначає, що орган дізнання, слідчий, прокурор, встановивши причини і умови, які сприяли вчиненню злочину, вносять до відповідного державного органу, громадської організації або посадової особи подання про вжиття заходів для усунення цих причин і умов.

Якщо в ході дізнання, досудового слідства або перевірки, що проводилась на підставах, передбачених ч. 4 ст. 97 КПК України, буде встановлено, що в діянні особи, яка притягається до кримінальної відповідальності, чи в діяннях інших осіб є ознаки дисциплінарного правопорушення або ці особи повинні бути згідно з чинним законодавством притягнуті до матеріа-

льної відповідальності, орган дізнання, слідчий чи прокурор зобов'язані порушити в поданні питання про притягнення цих осіб до дисциплінарної або матеріальної відповідальності.

Подання – це процесуальний акт, у якому міститься рішення слідчого щодо причин і умов, які сприяли вчиненню злочину, а також покладається обов'язок на компетентних осіб установ, підприємств або їх керівників усунути ті обставини, які сприяли вчиненню злочину, з обов'язковим повідомленням слідчого щодо усунення їх в установленій законом термін [9, с. 12–13].

Не пізніше як у місячний строк за поданням має бути вжито необхідних заходів і про результати повідомлено особу, яка внесла подання.

У разі залишення посадовою особою подання без розгляду орган дізнання, слідчий чи прокурор зобов'язані вжити заходів, передбачених статтями 254–257 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Одним із суб'єктів правовідносин, які виникають у зв'язку із внесенням подання, є слідчий, а іншими – службові особи установ, підприємств і громадських організацій, на яких покладено обов'язок усунути обставини, які сприяли вчиненню злочинів.

Особи, які отримали подання, мають право вимагати, щоб їм було повідомлено додаткові дані, що мають значення для розроблення профілактичних заходів; заявляти клопотання про ознайомлення з матеріалами справи з даного питання.

Метою подання є вжиття заходів щодо усунення обставин, які сприяли вчиненню злочину. Особливий предмет регулювання, своя мета, форма та зміст подання свідчать про самостійну процесуальну природу цього акту.

Розкриваючи юридичний зміст подання, ст. 23-1 КПК України вказує на викладення в ньому: а) причин та умов, які сприяли вчиненню злочину; б) відповідних заходів щодо їх усунення; в) порядку внесення та розгляду подання.

Подання вноситься у зв'язку з конкретною кримінальною справою. В ньому мають бути чітко відображені всі обставини, які обумовили вчинення злочину.

Подання складається з трьох частин: вступної, описово-мотивувальної, резолютивної – і підписується особою, яка провадить розслідування.

У вступній частині подання вказується:

1) найменування адресата, якому направляється подання;

2) найменування документа: «Подання про вжиття заходів щодо усунення причин та умов, що сприяли вчиненню злочину»;

3) час та місце його складання;

4) посада, спеціальне звання та прізвище службової особи, яка склала документ;

5) номер кримінальної справи, за матеріалами якої вноситься подання.

В описово-мотивувальній частині подання міститься:

1) короткий виклад фабули кримінальної справи;

2) виклад встановлених причин та умов, які сприяли вчиненню злочину;

3) докази, які підтверджують наявність причин та умов, що сприяли вчиненню злочину.

Запропоновані слідчим заходи мають відповідати таким умовам:

1) ґрунтуватися тільки на встановлених фактах і зібраних доказах;

2) не повторювати вимог чинних нормативних актів, інструкцій міністерств і відомств, правил або технічних умов;

3) бути безпечними для життя та здоров'я громадян, не принижувати їх честі та гідності, бути морально прийнятними та юридично допустимими;

4) бути прийнятними та доцільними з економічної точки зору, реально здійсненними, дієвими.

Припущення та неконкретні відомості про причини і умови, які сприяли вчиненню злочину, неприпустимо викладати в поданні. Вони роблять його голосливим, бездоказовим, а отже, і непереконливим. Указані недоліки можна значною мірою усунути, якщо слідчі будуть мотивувати кожне подання. Тільки мотивоване подання переконує в правильності прийнятого слідчим рішення і може здійснити необхідний запобіжний та виховний вплив. У мотивувальній частині подання обов'язково повинні бути вказані умови, які сприяли вчиненню злочину.

Подання про вжиття заходів щодо усунення причин злочину та умов, які сприяли його вчиненню, повинно містити конкретні вказівки на ті заходи, виконання яких забезпечує усунення цих обставин. Таким чином, якщо у процесі розслідування були встановлені дані, що дають підставу для викладення у поданні слідчого заходів, які забезпечують усунення виявлених причин і умов, що сприяли вчиненню злочину, слідчий повинен запропонувати відповідним службовим особам здійснити їх [9, с. 13–14].

Будь-який процесуальний акт повинен містити нормативне обґрунтування. Ця вимога стосу-

ється також рішення слідчого про усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину. Таким чином, мотивувальна частина подання має закінчуватися посиланням на закон, що передбачає винесення даного процесуального акта.

Вимога нормативної обґрунтованості процесуальних актів тісно пов'язана із забезпеченням законності у діяльності слідчого. Тому правильне застосування закону, що регламентує діяльність слідчого із запобігання злочинів, безпосередньо впливає на законність його подання.

Аналіз слідчої та судової практики дає змогу стверджувати, що до недоліків роботи з усунення причин і умов, що сприяли злочину, певною мірою можна віднести такі факти: не завжди в ході досудового слідства вживаються всі необхідні і реально можливі заходи щодо з'ясування обставин, що були причинами й умовами вчинення злочину; в окремих поданнях слідчого іноді неповно наводяться факти, з приводу яких вони постановлені; в окремих випадках надаються рекомендації, які стосуються порядку здійснення оперативно-господарської діяльності організацій, що виходять за межі компетенції слідчих органів; процесуальні акти іноді складаються недостатньо юридично грамотно, що негативно позначається на виховному впливові судочинства; окремі подання іноді надсилаються не тим посадовим чи службовим особам, які в силу свого службового стану можуть і повинні усунути вказані недоліки; не завжди забезпечується належний контроль за виконанням процесуальних актів, прийнятих з приводу усунення причин та умов, що сприяли злочину.

Подання для вжиття заходів про усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину, є процесуальним рішенням, і хоча пропозиції, що містяться в ньому, мають рекомендаційний характер, не пізніше місячного терміну щодо нього повинні бути вжиті необхідні заходи, а про їх результати повідомлено особу, яка внесла подання. Строк має відраховуватися з дня отримання подання адресатом для виконання. Контроль за своєчасним і якісним виконанням подання здійснює та особа, яка його внесла.

Вивчення практики свідчить, що в більшості випадків у резолютивній частині подання містяться або рекомендації про усунення недоліків, які обумовили вчинення злочину, або пропозиції про конкретні профілактичні заходи. При цьому більшість практичних працівників вважає, що подання, яке передбачає конкретні заходи з усунення причин і умов, що сприяють вчиненню злочину, є більш ефективними,

оскільки сприймаються адресатом як процесуальні документи, що мають зобов'язувальний характер.

Слідчий не має права втручатися в адміністративно-кадрові питання, тобто не може вказувати, кого і як покарати або звільнити. Це може зробити тільки керівник. Слідчий у таких випадках обмежується лише вказівкою про необхідність вжиття з боку керівництва заходів з усунення виявлених у ході слідства причин та умов, які сприяли вчиненню злочину. Викладаючи у поданні рекомендації, спрямовані на усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину, слідчий не повинен також втручатися і в господарську діяльність установ, підприємств та організацій, вирішувати питання, що належать виключно до компетенції відповідних посадових осіб.

Внесення подання повинно бути завершено до закінчення досудового слідства у справі, тобто до ознайомлення учасників кримінального процесу з матеріалами кримінальної справи.

Слід відмітити, що слідчими подання у порядку ст. 23-1 КПК України у зупинених провадженнях кримінальних справах вносяться вкрай рідко. На це впливає і відсутність правового механізму реалізації вимог статей 23 і 23-1 КПК України на стадії зупинення досудового слідства. Так, якщо на стадії завершення досудового слідства ст. 228 КПК України зобов'язано прокурора при отриманні від слідчого кримінальної справи з обвинувальним висновком перевіряти, чи виявлено причини та умови, які сприяли вчиненню злочину, і чи вжито заходів до їх усунення, то вирішення питання щодо реалізації слідчої профілактики під час зупинення досудового слідства повністю від-

дано на розсуд конкретного слідчого, керівника слідчого підрозділу, прокурора.

Відтак ст. 206 КПК України не зобов'язує слідчого вживати невідкладних профілактичних заходів, а відносить вирішення цього питання на значно пізніший, а в деяких випадках – на невизначений строк, що не може не позначитися на якості профілактичної діяльності в цілому.

Крім внесення подань, на практиці широко застосовуються й інші так звані непроцесуальні форми діяльності з усунення обставин, що сприяють скоєнню злочинів. Найбільш поширеними з них є: виступи (доповіді) в трудових колективах, навчальних закладах і засобах масової інформації, лекції, публікації в пресі, особисті бесіди з посадовими особами, листи (повідомлення) керівникам установ, підприємств і організацій.

Обираючи таку форму реагування на причини і умови, що сприяли вчиненню злочину, як доповідь чи лекція, слідчий повинен враховувати специфіку кримінальної справи, а також вік, сімейний стан, професію, коло інтересів аудиторії. Він зобов'язаний належним чином підготуватися до майбутнього виступу: врахувати ті чи інші нюанси при складанні тез; вирішити питання, пов'язані з використанням магнітофонних записів допитів, а також фотографій і відеозаписів, що забезпечують наочність доказів, які обумовили вчинення злочину. У процесі виступу доцільно зробити посилання на відповідні норми кримінально-процесуального законодавства, пояснюючи при цьому їх зміст. Це дозволить виключити можливість неправильного тлумачення громадянами того чи іншого процесуального положення.

Список використаної літератури

1. Арсеньев В. Д. О фактах, не подлежащих доказыванию в процессе уголовного судопроизводства / В. Д. Арсеньев // Правоведение. – 1965. – № 1. – С. 97–104.
2. Гродзинський М. Питання доказування у Кримінально-процесуальному кодексі Української РСР / М. Гродзинський // Радянське право. – 1962. – № 2. – С. 58–62.
3. Давиденко Л. М. Кримінологічна діяльність суб'єктів кримінального судочинства / Л. М. Давиденко // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2008. – № 3 (11). – С. 110–114.
4. Звирбуль В. К. Деятельность следователя по предупреждению преступлений : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / В. К. Звирбуль. – М., 1963. – 26 с.
5. Зеленецкий В. С. Предупреждение преступлений следователем / В. С. Зеленецкий. – Харьков : Вища шк., 1975 – 172 с.
6. Кримінально-процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Ліга Закон Юрист. Версія 8.2.3. – К. : Ліга Бізнес Інформ, 2011.
7. Литвинов О. М. Поняття і класифікація причин та умов, що сприяють вчиненню злочину / О. М. Литвинов [Електронний ресурс] // Форум права. – 2008. – № 2. – С. 323–327. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2008-2/08lomsnz.pdf>.
8. Про організацію діяльності органів досудового слідства Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 31 берез. 2008 р. № 160. – Ліга Закон Юрист. Версія 8.2.3. – К. : Ліга Бізнес Інформ, 2011.

9. Омельченко О. Є. Процесуальна діяльність слідчого по попередженню злочинів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Омельченко Олександр Євгенович. – К., 2004. – 15 с.

Надійшла до редколегії 01.11.2011

ЛИТВИНОВА О. В. ПРОФИЛАКТИКА СЛЕДОВАТЕЛЕМ ПРАВОНАРУШЕНИЙ ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ УГОЛОВНЫХ ДЕЛ

Рассмотрены функции и компетенция следователя по профилактике правонарушений при расследовании уголовного дела. Отдельное внимание уделено документу, который составляется следователем по результатам выявления причин и условий совершения преступлений. Освещены основные недостатки в работе следователей по профилактике правонарушений.

LITVINOVA O. PREVENTION OF THE OFFENCES BY THE INVESTIGATOR AT INVESTIGATION OF CRIMINAL CASES

The functions and competence of the investigator on crime prevention at a criminal trial are reviewed. Special attention is devoted to the document, which is made by the investigator based on identifying the causes and circumstances of crime. The major shortcomings in the work of investigators at crime prevention are characterized.

УДК 351.745.7

А. В. МОВЧАН,

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто окремі аспекти законодавчого регулювання інформаційно-аналітичної роботи в ОРД.

В останні десятиліття інтенсивно розвивається «інформаційний» напрям у теорії і практиці оперативно-розшукової діяльності. Набули широкого поширення такі напрями діяльності, як аналітична розвідка, комп'ютерна розвідка, забезпечення інформаційної безпеки, котрі суттєво змінили зміст оперативної роботи. Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) багатьма науковцями вважається одним із головних напрямів підвищення результативності оперативно-службової діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ (далі – ОВС).

Дослідженню питань законодавчого регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення ОРД присвячені наукові праці О. М. Бандурки, В. В. Бірюкова, О. М. Джужі, Е. О. Дідоренка, О. Ф. Долженкова, Ю. А. Задорожного, В. П. Захарова, І. П. Козаченка, Є. Д. Лук'янчикова, Д. Й. Никифорчука, А. С. Овчинського, С. С. Овчинського, Ю. Ю. Орлова, М. А. Погорецького, В. Л. Регульського, В. І. Рудешка, М. Й. Сидоренка, В. П. Хомколова, А. Ю. Шумілова, А. Д. Ульянова, М. П. Яблокова, Є. М. Яковця та інших учених. Разом із

тим, стрімкий розвиток сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій вимагає нових підходів до нормативно-правового регулювання інформаційно-аналітичної роботи в ОРД.

Правова основа інформаційно-аналітичної роботи в оперативно-розшуковій діяльності є складовою частиною правової основи ОРД. Її визначають, як сукупність правових норм, що закріплюють необхідність і створюють умови для досягнення завдань ОРД, безпосередньо визначають правові, організаційні і тактичні положення використання гласних і негласних сил, засобів і методів боротьби зі злочинністю [1, с. 15].

Аналізуючи правове регулювання ОРД як вид державної діяльності, необхідно розуміти, що держава безпосередньо зацікавлена у вирішенні поставлених нею завдань, а право є в цьому випадку ефективним засобом їх виконання. Правові норми, що входять у цілісну систему правового регулювання ОРД, мають різну юридичну чинність і внаслідок цього різне регулятивне значення.

У колишньому СРСР оперативно-розшукова діяльність тривалий час регламентувалася